

Vragen-antwoorden over sommige bepalingen inzake de etikettering van levensmiddelen in de zin van verordening (EU) Nr. 1169/2011

Levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt
&
Vrijstelling van de voedingswaardedeclaratie

VOORAFGAANDE OPMERKINGEN

Dit document beoogt de actoren uit de voedselketen en de controleoverheden te helpen om sommige bepalingen van Verordening (EU) nr. 1169/2011 betreffende de verstrekking van voedselinformatie aan consumenten beter te begrijpen en correct toe te passen, als aanvulling op het [interpretatiedocument van mei 2016](#). Dit document heeft evenwel geen officiële juridische waarde en, bij geschillen, is het Hof van Justitie van de Europese Unie in laatste instantie verantwoordelijk voor de interpretatie van de wetgeving.

Dit document heeft enkel en alleen betrekking op (EU-)Verordening nr. 1169/2011. Alle andere verticale of horizontale wetgevingen blijven van toepassing (het gaat onder meer over de bepalingen uit het Wetboek van economisch recht die desgevallend van toepassing zijn, over het koninklijk besluit van 30 juni 1996 betreffende de prijsaanduiding van producten en diensten en de bestelbon, maar ook over (EU) Verordening nr. 1379/2013 houdende een gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten en aquacultuurproducten, ...). In deze laatste Verordening worden bijvoorbeeld verschillende vermeldingen voor visserijproducten verplicht gemaakt (handelsbenaming van de soort, wetenschappelijke naam, productiemethode, kweek- of vangstgebied, ...). Deze verplichting is van toepassing los van de vrijstellingen die bepaald zijn in Verordening (EU) nr. 1169/2011 en los van het feit of het product al dan niet voorverpakt is.

De interpretaties en voorbeelden die worden gegeven in dit document mogen niet voor een andere dan de oorspronkelijke doelstelling worden aangewend en mogen niet oneigenlijk worden gebruikt om de reglementering te omzeilen. Bovendien zijn de vrijstellingen wat betreft de etiketten die bepaald zijn in Verordening (EU) nr. 1169/2011 een mogelijkheid die wordt geboden aan de operatoren, maar ze moeten niet worden beschouwd als een verplichting. De operatoren zijn vrij – of worden zelfs aangemoedigd – om completere informatie aan de consumenten te bezorgen dan deze die is bepaald in de reglementering. Er wordt evenwel op gewezen dat de informatie die op vrijwillige basis wordt verschaft, dient te voldoen aan de bepalingen uit de Verordening (artikel 36).

Inhoudstafel

Inleiding	3
1. Wat verstaat men onder «voorverpakt levensmiddel» ?	4
a) <i>Het levensmiddel moet worden verpakt vóór het te koop wordt aangeboden:</i>	4
b) <i>De inhoud mag niet kunnen worden veranderd zonder dat het verpakkingsmateriaal wordt geopend of aangetast:</i>	5
c) <i>Het mag niet gaan om een levensmiddel dat met het oog op de onmiddellijke verkoop wordt voorverpakt.</i> ..	5
2. Wat verstaat men onder « levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt» ?	6
a) <i>Wat verstaat men onder ‘vervaardigd’ of ‘vervaardiging’?</i>	6
b) <i>Wat verstaat men onder ‘dezelfde operator’?</i>	8
c) <i>Welke soorten interne systemen kunnen er worden geïmplementeerd om aan te tonen dat de producten uiterlijk de dag na hun verpakking worden verkocht?</i>	9
d) <i>De verkoop in verkoopautomaten</i>	9
3. Welke producten worden vrijgesteld van de voedingswaardedeclaratie op basis van punt 19 uit bijlage V van Verordening (EU) nr. 1169/2011 ?	11
a) <i>Wat verstaat men onder « kleine hoeveelheden » ?</i>	11
b) <i>Wat verstaat men onder « plaatselijke detailhandel » ?</i>	12
4. Beslissingsboom om de op de etikettering verplichte informatie te bepalen	12

Inleiding

Om te bepalen welke vermeldingen op het etiket op basis van [Verordening \(EU\) nr. 1169/2011 betreffende de verstrekking van voedselinformatie aan consumenten](#) verplicht zijn, dient in de eerste plaats te worden gecontroleerd of het desbetreffende levensmiddel beantwoordt aan de definitie van « voorverpakt levensmiddel ». Dit wordt in het eerste gedeelte van het document onderzocht.

In het tweede gedeelte van het document richt men zich op het begrip « levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt ». Alhoewel ze voorzien zijn van een verpakking, worden ze als niet-voorverpakt in de zin van Verordening (EU) nr. 1169/2011 beschouwd.

Wanneer een levensmiddel niet voorverpakt is of wanneer het verpakt is op de verkoopplaats of het met het oog op een onmiddellijke verkoop voorverpakt is, blijft de mededeling van de stoffen of producten die allergieën of intoleranties veroorzaken verplicht, conform het [koninklijk besluit van 17 juli 2014 tot vaststelling van de bepalingen inzake de mededeling van bepaalde stoffen en producten die allergieën of intoleranties veroorzaken voor niet-voorverpakte levensmiddelen](#). Andere verticale of horizontale wetgevingen kunnen ook van toepassing zijn.

Indien een levensmiddel als voorverpakt wordt beschouwd, zijn de vermeldingen die zijn bepaald in de artikelen 9 en 10 van de Verordening verplicht, behalve in geval van een specifieke vrijstelling die is bepaald in de Verordening. Er is een vrijstelling van voedingswaarde-etikettering voorzien voor onder meer de levensmiddelen die rechtstreeks door de fabrikant in kleine hoeveelheden worden geleverd aan de eindverbruiker of aan de plaatselijke detailhandel die rechtstreeks aan de eindverbruiker levert. Dit begrip wordt in het derde gedeelte van het document toegelicht. Andere vrijstellingen van voedingswaarde-etikettering zijn ook in de bijlage V van de Verordening opgenomen. Deze vrijstellingen zijn evenwel niet van toepassing in het geval van gezondheids- of voedingsclaims of de toevoeging van vitamines en mineralen in het product.

Tot slot wordt in het laatste gedeelte een beslissingsschema voorgesteld waarin al deze elementen worden samengevat. Bedoeling hiervan is om een vereenvoudigd beeld van de samenhang tussen de verschillende bepalingen te geven. Voor een correcte toepassing van de reglementering dient evenwel te worden verwezen naar de gedetailleerde toelichtingen en naar de Verordening zelf.

1. Wat verstaat men onder «voorverpakt levensmiddel» ?

De term « voorverpakt levensmiddel » wordt gedefinieerd in artikel 2.2 van Verordening (EU) nr. 1169/2011:

e) „voorverpakt levensmiddel”: een verkoopeenheid die bestemd is om als zodanig aan de eindverbruiker en aan grote cateraars te worden aangeboden en bestaat uit een levensmiddel en het verpakkingsmateriaal waarin dit, alvorens ten verkoop te worden aangeboden, is verpakt, waarbij dit verpakkingsmateriaal het levensmiddel geheel of ten dele kan bedekken, maar zodanig dat de inhoud niet kan worden veranderd zonder dat het verpakkingsmateriaal wordt geopend of aangetast; levensmiddelen die op de plaats van verkoop op verzoek van de consument of met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt vallen niet onder „voorverpakte levensmiddelen”;

Er moeten verschillende cumulatieve voorwaarden vervuld zijn opdat een levensmiddel als voorverpakt kan worden beschouwd. Vanaf dat er aan één van deze voorwaarden niet wordt voldaan, wordt het levensmiddel niet als voorverpakt beschouwd.

a) Het levensmiddel moet worden verpakt vóór het te koop wordt aangeboden:

De levensmiddelen die niet werden verpakt vóór ze te koop werden aangeboden, bijvoorbeeld de levensmiddelen die op de verkoopplaats op verzoek van de consument werden verpakt, worden niet als voorverpakte levensmiddelen beschouwd.

Voorbeelden van levensmiddelen die als niet voorverpakt beschouwd worden:

- brood dat door de bakker wordt verpakt na bestelling door de klant;
- doos pralines die worden samengesteld op vraag van de klant ;
- diverse producten (bereide schotel, vleessalade,...) die in een potje of een bakje worden verpakt dat pas wordt dichtgemaakt door de verkoper na de bestelling door de klant (zie ook punt b) ;
- meeneempizza in een kartonnen doos ;
- ...

Ook levensmiddelen die slechts worden verpakt nadat ze vooraf werden besteld (onder meer bij verkoop op afstand), worden niet als voorverpakte levensmiddelen beschouwd. Deze levensmiddelen maken in de meeste gevallen het voorwerp uit van een voorziening van diensten uit (levering).

Voorbeelden van levensmiddelen die als niet voorverpakt beschouwd worden:

- belegde sandwiches (die op voorhand besteld zijn) ;
- pizza's of andere maaltijden die besteld zijn en thuis worden geleverd;
- maaltijden die dagelijks thuis worden geleverd (door het OCMW bijvoorbeeld) ;
- vooraf bestelde maaltijden die worden geleverd aan grootkeukens (scholen, ziekenhuizen, rusthuizen, OCMW, ...)
- ...

b) De inhoud mag niet kunnen worden veranderd zonder dat het verpakkingsmateriaal wordt geopend of aangetast:

Een product in een potje of bakje zonder deksel wordt niet als een voorverpakt levensmiddel beschouwd, aangezien het mogelijk is om de inhoud van het potje of het bakje te veranderen.

Voorbeelden van levensmiddelen die als niet voorverpakt beschouwd worden:

- vleessalade, bereide schotel in een bakje zonder deksel;
- bakje aardbeien;
- ...

Een levensmiddel moet daarentegen als voorverpakt beschouwd worden zelfs al is een aantasting of opening van de verpakking omkeerbaar (en indien aan de andere criteria van de definitie voldaan is).

Voorbeelden van levensmiddelen die als voorverpakt kunnen beschouwd worden:

- brood dat op voorhand in een zak is verpakt waarvan de randen opgerold zijn;
- diverse producten (bereide schotel, vleessalade, ...) die op voorhand in een gesloten bakje zijn verpakt waarvan het deksel niet verzegeld is;
- ...

c) Het mag niet gaan om een levensmiddel dat met het oog op de onmiddellijke verkoop wordt voorverpakt.

Zie punt 2. hieronder.

2. Wat verstaat men onder « levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt » ?

Conform de [interpretatieve nota van mei 2016](#), verstaat men onder "levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt" de volgende levensmiddelen:

1. De voorverpakte levensmiddelen die verkocht worden:
 - a) in de vestiging waar ze zijn vervaardigd; of
 - b) in vestigingen die geëxploiteerd worden door dezelfde operator als de vestiging waar ze zijn vervaardigd, voor operatoren die maximum vijf vestigingen uitbaten;

op voorwaarde dat de minimale houdbaarheidsdatum van of de uiterste consumptiedatum vermeld wordt op de verpakking van deze levensmiddelen.

of
2. De voorverpakte levensmiddelen die verkocht worden in de vestiging waar ze zijn verpakt op voorwaarde dat:
 - a) de verkoop uiterlijk op de dag na hun verpakking plaatsvindt, en
 - b) een verpakkingsdatum vermeld wordt op de verpakking of dat de exploitant met zekerheid aan de bevoegde autoriteit kan aantonen met behulp van een intern systeem dat deze levensmiddelen uiterlijk op de dag na hun verpakking verkocht worden. Bij gebrek aan een verpakkingsdatum of aan een dergelijk systeem, moeten deze levensmiddelen als voorverpakt beschouwd worden en geëtiketteerd worden in overeenstemming met de bovengenoemde Verordening (EU) nr. 1169/2011.

Het feit of het levensmiddel al dan niet in zelfbediening verkocht wordt, werd niet als criterium weerhouden en moet daarom niet in rekening gebracht worden om te bepalen of het levensmiddel beschouwd wordt als 'voorverpakt met het oog op de onmiddellijke verkoop'.

a) Wat verstaat men onder 'vervaardigd' of 'vervaardiging'?

Worden beschouwd als « vervaardigd » in de zin van de [interpretatieve nota van mei 2016](#) levensmiddelen waarvan de kenmerken van het eindproduct significant verschillend zijn van die van de producten die bij de vervaardiging gebruikt en verkregen zijn, met name:

- door handelingen conform de definitie van «verwerking» van Verordening (EU) nr. 852/2004 inzake levensmiddelenhygiëne;

of

- door het assembleren van verschillende bestanddelen (zelfs wanneer de verschillende bestanddelen niet ter plaatse vervaardigd worden).

- Verwerking (verordening (EG) N° 852/2004) :

„verwerking“: handeling die het oorspronkelijke product ingrijpend wijzigt, onder meer door middel van verhitten, roken, zouten, rijpen, drogen, marinieren, extraheren of extruderen, of een combinatie van dergelijke behandelingen;

Voorbeelden:

- *het marinieren, het zouten van een stuk vlees;*
- *het bakken van een kip;*
- *het bakken van een brood;*
- *het koken van spaghetti;*
- *de vervaardiging van huisbereide confituren;*
- ...

- Assembleren:

Voorbeelden:

- *de bereiding van belegde sandwiches, gemengde salades, ... ;*
- *Het assembleren of samenstellen van koude schotels, bereide schotels, kaasschotels/gourmet, ... ;*
- *Het paneren van stukken vlees, het maken van sushi, ... ;*
- *Het samenvoegen van verschillende pralines in een doosje, van manden voor lekkerbekken met verschillende artikels, ... ;*
- ...

De kenmerken van het eindproduct moeten dus significant verschillend zijn van die van de producten die bij de vervaardiging gebruikt zijn.

De volgende handelingen alleen zijn bijgevolg niet voldoende om te worden beschouwd als « vervaardiging » (niet-exhaustieve lijst):

- het portioneren, het in plakken snijden, het trancheren

Voorbeelden:

- *het portioneren van kaas;*
- *het portioneren van een lasagne die uit een grotere verpakking komt;*
- *het herverpakken van confituur in kleinere potjes;*
- *het opvullen van zakjes met koeken afkomstig uit éénzelfde, grotere verpakking;*
- *het versnijden van koteletten van een karkas;*
- *het versnijden van stukken vlees voor stoofvlees;*
- *het versnijden van een gebraden kip;*
- *het snijden van ham;*
- ...

- het toevoegen van water aan een geconcentreerd of gedehydrateerd levensmiddel

Voorbeelden:

- *het toevoegen van water aan poedersoep;*
- *het toevoegen van water aan geconcentreerd vruchtensap;*
- ...

- het verpakken of herverpakken

Voorbeelden:

- *verpakken of herverpakken van een chocoladefiguurtje;*
- ...

- Het toevoegen van bijkomende elementen die enkel bedoeld zijn om de aanbiedingsvorm van het product te verbeteren of het kruiden dat niet inwendig of over de totale oppervlakte van het product gebeurd is

Voorbeelden:

- *het toevoegen van een takje rozemarijn op een paté;*
- *het toevoegen van peperkorrels op een steak;*
- *het toevoegen van een schijfje knoflookboter op een stuk vlees;*
- ...

- Het invriezen of ontdooien

Voorbeelden:

- *het invriezen van stukken vlees;*
- *het ontdooien van gebakjes of andere desserts;*
- ...

- Het opwarmen zonder het product te bakken

Voorbeelden:

- *het opwarmen van een portie quiche, van pizza;*
- *het opwarmen van soep;*
- ...

b) Wat verstaat men onder 'dezelfde operator'?

Het concept "dezelfde operator" dient geïnterpreteerd te worden op dezelfde manier als in het kader van de implementatie van het Ministerieel besluit van 22 maart 2013 betreffende de versoepeling van de toepassingsmodaliteiten van de autocontrole en de traceerbaarheid in sommige inrichtingen in de voedselketen.

Het gaat om een uniek ondernemingsnummer met eventueel verschillende vestigingseenheden. In het kader van de definitie van «levensmiddel dat met het oog op de onmiddellijke verkoop wordt voorverpakt» kan het aantal vestigingseenheden niet meer dan 5 bedragen.

c) Welke soorten interne systemen kunnen er worden geïmplementeerd om aan te tonen dat de producten uiterlijk de dag na hun verpakking worden verkocht?

Behalve de vermelding van een verpakkingsdatum op de verpakking, kan het om ongeacht welk systeem gaat dat kenmerkend is voor de operator, waardoor hij, in geval van controle, kan aantonen dat de levensmiddelen uiterlijk op de dag na de verpakking worden verkocht.

Voorbeelden:

- *het aanbrengen van etiketten met verschillende kleuren al naar gelang van de verpakkingsdag;*
- *de vermelding van een minimale houdbaarheidsdatum of een uiterste consumptiedatum, op voorwaarde dat kan worden aangetoond dat deze datum nooit de dag na de verwerking van het product overschrijdt;*
- *contracten die worden gesloten met voedselbanken om niet-verkochte producten uiterlijk op de dag na de verpakking over te nemen;*
- *interne instructies en procedures om de niet-verkochte producten dagelijks uit de verkoop te halen;*
- *...*

d) De verkoop in verkoopautomaten

De verkoop in verkoopautomaten wordt door Verordening (EU) nr. 1169/2011 niet beschouwd als verkoop op afstand (artikel 14.3). Voor voorverpakte levensmiddelen moet de verplichte informatie dus niet vóór de verkoop beschikbaar zijn.

De vermeldingen, die zich op de verpakking of op de automaat moeten bevinden, hangen af van de al dan niet naleving van de criteria van de definitie van « levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt ».

Enkele concrete voorbeelden (kunnen van toepassing zijn op alle soorten levensmiddelen dus niet enkel op brood):

- **Brood dat door een bakker wordt gebakken en verpakt en in een verkoopautomaat die door hemzelf wordt uitgebaat, wordt verkocht:**

Op voorwaarde dat er een minimale houdbaarheidsdatum of een uiterste consumptiedatum vermeld wordt op de verpakking van deze levensmiddelen, worden de criteria uit punt 1 van de definitie van « levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt » nageleefd. De producten worden dus niet als voorverpakt beschouwd.

Met uitzondering van de datum (die op de verpakking vermeld moet worden), is dus enkel de vermelding van de allergenen verplicht op basis van Verordening (EU) nr. 1169/2011. Overeenkomstig het koninklijk besluit van 17 juli 2014 moet deze vermelding toegankelijk zijn voordat de aankoop plaatsvindt (hetzij op de verpakking op voorwaarde dat de vermelding van buitenaf zichtbaar is, hetzij minstens op de automaat).

- **Brood dat wordt geleverd aan een onafhankelijk verkooppunt waar het wordt verpakt vooraleer het in een verkoopautomaat wordt gestopt:**

Indien het brood uiterlijk op de dag na de verpakking ervan wordt verkocht en er een intern systeem bestaat dat dit kan aantonen (verpakkingsdatum of ander – zie punt 2.c), worden de criteria uit punt 2 van de definitie van « levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt » nageleefd. De producten worden dus niet als voorverpakt beschouwd. Met uitzondering van een eventuele verpakkingsdatum (die op de verpakking vermeld moet worden), is dus enkel de vermelding van de allergenen verplicht op basis van Verordening (EU) nr. 1169/2011. Overeenkomstig het koninklijk besluit van 17 juli 2014 moet deze vermelding toegankelijk zijn voordat de aankoop plaatsvindt (hetzij op de verpakking op voorwaarde dat de vermelding van buitenaf zichtbaar is, hetzij minstens op de automaat).

Indien het brood later dan de dag na de verpakking ervan kan worden verkocht, wordt het als voorverpakt beschouwd en moeten alle verplichte vermeldingen op de verpakking worden weergegeven.

- **Reeds verpakt brood dat aan een onafhankelijk verkooppunt wordt geleverd waar het in een verkoopautomaat wordt gestopt:**

De producten beantwoorden aan geen van de twee punten uit de definitie van « levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt ». Ze worden dus als voorverpakt beschouwd en alle verplichte vermeldingen moeten op de verpakking worden weergegeven.

3. Welke producten worden vrijgesteld van de voedingswaardedeclaratie op basis van punt 19 uit bijlage V van Verordening (EU) nr. 1169/2011 ?

De voedingswaarde-etikettering is verplicht voor de meeste voorverpakte voedingsmiddelen vanaf 13 december 2016. Worden echter vrijgesteld: alle levensmiddelen vermeld in bijlage V van de Verordening (EU) nr. 1169/2011, en in het bijzonder de levensmiddelen die rechtstreeks door de producent in kleine hoeveelheden worden geleverd aan de eindverbruiker of aan de plaatselijke detailhandel die rechtstreeks aan de eindverbruiker levert (punt 19 uit bijlage V).

a) Wat verstaat men onder « kleine hoeveelheden » ?

Conform de [interpretatieve nota van mei 2016](#), verstaat men onder « kleine hoeveelheden » de hoeveelheden die vervaardigd worden door:

1. de operatoren (natuurlijke personen of vennootschappen) die aan de criteria voldoen van de definitie van microvennootschappen van het Wetboek van vennootschappen, zoals gewijzigd door de [wet van 18 december 2015 tot omzetting van Richtlijn 2013/34/EU betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen](#).
- of
2. inrichtingen waar het aantal tewerkgestelde personen niet meer dan vier bedraagt.

Microvennootschappen worden hier als volgt gedefinieerd:

kleine vennootschappen met rechtspersoonlijkheid die op de datum van de jaarafsluiting geen dochtervennootschap of moedervennootschap zijn en die niet meer dan één der volgende criteria overschrijden:

- jaargemiddelde van het personeelsbestand: 10;
- jaaromzet, exclusief de belasting over de toegevoegde waarde: 700.000 euro;
- balanstotaal: 350.000 euro.

Het concept “tewerkgestelde personen” dient geïnterpreteerd te worden op dezelfde manier als in het kader van de implementatie van het Ministerieel besluit van 22 maart 2013 betreffende de versoepeling van de toepassingsmodaliteiten van de autocontrole en de traceerbaarheid in sommige inrichtingen in de voedselketen.

Voor het begrip « vervaardigd » / « vervaardiging », zie punt 2.a hierboven.

b) Wat verstaat men onder « plaatselijke detailhandel » ?

Conform de [interpretatieve nota van mei 2016](#), verstaat men onder «plaatselijke detailhandel» de detailhandel als gedefinieerd in artikel 2, paragraaf 1, punt 6° van het koninklijk besluit van 7 januari 2014 betreffende de rechtstreekse levering, door een primaire producent, van kleine hoeveelheden van sommige levensmiddelen van dierlijke oorsprong aan de eindverbruiker of aan de plaatselijke detailhandel:

plaatselijke detailhandel: de detailhandel die gelegen is binnen een straal van 80 km van de productie-inrichting en die rechtstreeks aan de eindverbruiker levert.

Op basis van deze twee criteria, worden dus vrijgesteld van voedingswaardedeclaratie de levensmiddelen

- *die worden vervaardigd*
 - *door de operatoren (natuurlijke personen of vennootschappen) die voldoen aan de criteria van de definitie van microvennootschappen, of*
 - *door inrichtingen waar het aantal tewerkgestelde personen niet meer dan vier bedraagt, en*
- *die rechtstreeks door de fabrikant worden verkocht*
 - *aan de eindverbruiker, of*
 - *aan detailhandels*
 - *die gelegen zijn binnen een straal van 80 kilometers van de productie-inrichting en*
 - *die rechtstreeks aan de eindverbruiker verkopen.*

4. Beslissingsboom om de op de etikettering verplichte informatie te bepalen

